

maal om en Fugtighed, der kan komme fra ligesaa fortræffeligt Vand, som der er i Havet, og den hele Fugtighedstheori er derfor her aldeles falsk, den har aldeles Intet paa sig. Jeg vil imidlertid gaae meget videre. Jeg skal paa visse Erklæringer fra militære Læger for danske Tropper, der have befundet sig i Lande, hvor Luften i Almindelighed er tør; det viste sig, at endeel af disse Tropper led af Bryst- affectioner, og Lægerne erklærede da, at det rette Middel til at beseire disse Affectioner vilde være at hjemførløve det Mandskab, der led deraf, fordi det da atter vilde komme til at leve i den tilsvante fugtige Atmosfære, som var for det den sundeste. Dersom man nu troer, at jeg af Alt dette uddrager et Beviis for det Rigtige i, hvad jeg her siger om Fugtigheden, saa tager man feil; jeg siger kun, at det Modsatte aldeles ikke er beviist; thi det er samme Art Beviser, man fører derfor, som dem, der føres for at jage Kjølderne ud af Landet, og jeg siger om disse Beviser, at de kun støtte sig til usuldkomme og uholdbare Modeanskuelser. Det har været Mode at curere Folk ved Fugtighed, det har været Mode at curere Folk ved tør Luft, det har været Mode at curere Folk paa et bestemt Sted, og man har fort efter jaget dem Alle fra det samme Sted. Jeg kan nævne Omstændinger i Meningen fra det ene Aar til det andet med Hensyn til Guursteder i Europa; man har i det ene Aar sagt til alle Mennesker: Reis derhen, der vindes Sundhed, og det andet Aar har man sagt: For Himlens Skyld, kom ikke derhen; thi der har man seet Alle døe. Men hvorfor har man seet det? Fordi de kom døende derhen, og de maatte altsaa døe ligesaa godt paa det ene Sted som paa det andet — det er den hele Historie. Hvorfor har man sagt: Tag ikke derhen? Af den simple Grund, som dog ikke hænger sammen med den klimatiske Bessaffenhed, at naar man sendte en Mand, som allerede iforveien tvivlede om sin Sundhed, hen til et Sted, og han paa hvert Sted, hvor han tog ind, hørte, at der døde en Mand iflor, saa vilde han være halv død af Skræk, inden han kom der. Derfor sender man ham et andet Sted hen, hvor det Samme ikke kan møde ham, men paa ingen Maade,

fordi man har fundet, at der paa det første Sted er et Klima, som dræber dem, der komme dertil; de ere døde af den Sygdom, de havde iforveien, men da de ere døde paa dette Sted, siger man: Det er et Sted, hvor Folk døe. Det er Altsammen af den Art Grunde, som man kan læse sig til i mangfoldige Bøger, skrevne om Sundheds- og Helbredelsesvæsenet; jeg har ved forskellige Omstændigheder været kaldet til at læse mange af dem, men de indeholde Intet, som, seet fra et strengere Standpunkt, kan kaldes et Beviis, de gaae ud paa at fyldestgjøre menneskelige Fordringer, menneskelige Fordomme og menneskelige Følelser o. s. v., men de ere ikke byggede paa virkelige experimentariske Underlag, og saaledes er det ogsaa her med Fugtigheden. Lad os rolig lade Kjølderne staae, lad os lade Folk selv sørge for hvor de ville boe, vi døe dog mindre stærkt i dette Land end i mange andre. Naar vi gaae ned i Kjølderne og see, at der er elendige og syge Børn, spørge vi ikke, hvorledes de have levet, hvorledes de have trivedes, om de have været godt nærede, om de have været godt klædte, men vi see blot, at de boe i en Kjølder og ere syge. Man gaaer derimod ikke op i de bedste Paladser og seer efter de Krøblinget, som gaae omkring der, halte, puffelryggede og beladte med den engelske Syge; man kan see de fornemste Folks Børn trækkes om paa de bedste Promenader i Europa, man kan see Ammer slæbe paa disse rokkende Stakler — ere de opsødte i Kjøldere? Der er forholdsvis lige saa mange Syge af dem som af de Andre, og det hele Beviis, som her føres, har Intet at betyde; det er en Modesag, men den skulle vi ikke rette os efter.

**Tale:** Det er mærkeligt nok, at den ærede Taler synes at rette sit Angreb mod mig, som netop, og maaskee mere end han, taler for Kjøldere. Den ærede Taler har jo i Udvalget været med at forbyde at anlægge Kjøldere, der ikke ere mere end 2 Alen over Jorden; det vil jeg netop ikke, men jeg har vendt mig til det andet Punkt og vil udtrykkeligt have udtalt, at Grunden skal være saa tør som muligt. Da vi nu ere i Besiddelse af